

לדעת לשבת ולדעת

בפתיחה להלכות סוכות פותח הטור בהסבר מפורט על טעמה של מצוה זו, וכך הם דבריו: "בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם וגו'. תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו, ואין אדם יכול להכחישנו והיא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה שהוא ברא הכל לרצונו, והוא אשר לו הכח והממשלה והיכולת בעליונים ובתחתונים לעשות בהן כרצונו, ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציא אותנו מארץ מצרים באותות ובמופתים" (או"ח תרכה'). דבריו של הטור מעוררים עניין מכיון שהם מצויים בחיבור הלכתי, ואין זה דרכו של הטור לפתוח בפן המחשבתי של כל מצוה. שם לב לדבר אחד מנושאי כליו הב"ח והוא אף שואל על כך. בתשובתו הוא מסביר יסוד חשוב במצוות הסוכה. לדבריו מכיון שהתורה הדגישה במצוה זו את טעמה של המצוה באומרה: "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל..", מלמדת אותנו התורה שהבנת טעם המצוה הינה חלק מקיומה של המצוה. דבר זה נכון גם במצות תפילין ובמצות שבת למשל. לאור זה ננסה ללכת בעקבות פסוקי התורה ולעמוד על משמעותו של חג זה. כידוע הרשימה המפורטת ביותר של החגים מופיעה בפרשת אמור בויקרא פרק כג'. פרשה זו הינה הפרשה שאנו קוראים ביום הראשון של סוכות. ניתן ללמוד דברים מרכזיים באשר למהות החגים מפרשה זו. נבחן את קבוצת החגים של שלוש הרגלים. חוץ מפרשתנו בכל המקומות בהם מופיעים הרגלים הם מופיעים בחבילה אחת. התורה כורכת אותם יחדו בהקשר של מצות עלייה לרגל. כך ניתן לראות בפרשות משפטים וכי תשא למשל. בפרשתנו אמנם הם אינם מופיעים בסקירה אחת, מכיון שהסדר בפרשתנו הינו כרונולוגי, אך ראוי לבחון את מקומו של כל אחד מהרגלים בקבוצה לאור המופיע בפרשתנו. מתוך עיון ראשוני ניתן לומר שחג הפסח קשור בצורה מובהקת ליציאת מצרים, ואילו חג השבועות קשור בצורה מובהקת לחיי ארץ ישראל. אין שום משמעות לחג השבועות במדבר שכן כל עניינו הינו הבאת לחם הביכורים. השאלה היא כמובן למה קשור חג הסוכות. דומה שכאן מציגה התורה מסר מורכב. מצד אחד מצות נטילת הלולב קשורה באופן ברור לתהליך החקלאי של ארץ ישראל, ואילו חג הסוכות קשור לחיי המדבר, שכן אומרת התורה: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים". באשר לנטילת הלולב ניתן לראות קישור ברור למצוות התלויות בארץ, שכן התורה דורשת את לקיחת המינים ושמחה איתם לפני ה'. הוראה זו מזכירה כמובן את השמחה הנדרשת מהאדם בהבאת הביכורים: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' ". השאלה הנשאלת היא לאור הבנה זו האם ניתן להבין טוב יותר את מהות מצות הסוכה. כדי לחדד את הדברים צריך להדגיש שיש פן בחג הסוכות הקשור והממשיך את חג השבועות, ואילו יש פן בחג הסוכות הקשור והממשיך את חג הפסח. היחס בין שבועות לסוכות הוא של התחלה וסוף, היינו חג השבועות מצווה על ראשית התהליך החקלאי ואילו חג הסוכות על סופו. (התורה קוראת לחג זה חג האסיף במספר מקומות). לאור זה ניתן להניח שיש אותו יחס בין הרעיון של חג המצות לבין הרעיון של חג הסוכות. ניתן להציע שישנה השלמה בין הרעיונות המובעים בשני חגים אלה. המצה מביעה את הארעיות ואת העובדה שהקב"ה יכול ברגע אחד לשנות את כל פני המציאות בבת אחת. ההשלמה של רעיון זה מובעת במצות הסוכה שם ישנה מצוה **לשבת ולעצור**. החיים אינם יכולים להיות רק דינמיים וחסרי מנוחה אלא ישנו צורך לעצור, לשבת, ולהתבסס ברעיונות שהושגו. מטרת ה"ישיבה" במדבר הייתה כדי להרגיש את נוכחותו העמוקה של הקב"ה לא רק בהופעתו בהיסטוריה ובהשפעה עליה, אלא דרך הבנת עומק דמותו של ה'. בין אם אנו מנציחים את ענני כבוד ובין אם מדובר בסוכות ממש, מטרת חיי המדבר הייתה ליצור זמן שבו עם ישראל מתוודע לקב"ה בצורה מעמיקה עוד בטרם הוא נכנס לארץ ופונה איש לביתו. חז"ל לימדונו שישנו קשר פנימי בין פסח לסוכות על ידי הגזירה שוה "חמישה עשר-חמישה עשר". מלבד עניינים הלכתיים הנלמדים מלימוד זה ישנו מסר מחשבתי חשוב ביותר. חגים אלה חושפים בפנינו שני פנים מרכזיים של הקב"ה. המצה שאנו אוכלים הינה על שום התערבותו הפתאומית של הקב"ה במהלך ההיסטוריה, והישיבה מלמדת על הצורך לשבת ולהעמיק בעבודת ה'. אין רעיון אחד שלם ללא משנהו, מכיון שהידיעה על מעורבותו של ה' בהיסטוריה נוטעת בקרבנו אמונה בכך שאפשר לשאוף לשינוי לטובה. אך מעבר לכך עלינו לדעת לשאוב ממעיינות רוח הקודש כפי שלימדונו חז"ל ששמחת בית השואבה הינה מפני ש"משם שואבים רוח הקודש". חג הסוכות הינו אם כן החג שבו "יושבים" ומתעמקים בהבנת מקומו המרכזי של ה' בחיינו. שילוב זה של זכרון הופעתו של ה' בעולם בימי יציאת מצרים ומציאת ה' בחיי ארץ ישראל הינו הרעיון המאגד בתוכו את שלוש הרגלים לחבילה אחת. רעיון זה מסביר את הביטוי "דיעה" שמופיע לגבי חג הסוכות, מכיון שרק ישיבה והתעמקות יכולים להביא לידי ידיעת האדם שה' הוא אשר נמצא במרכז חיינו.